

V i i

LOP

NR. 3 - 2021 - ÅRGANG 76

A photograph of an elderly man with grey hair and a beard, wearing green overalls over a white t-shirt. He is smiling and looking towards the camera while operating a green electric lawnmower in a lush garden. The background is filled with green trees and foliage, with sunlight filtering through the leaves.

Fokus på helsetjenester

100-åring med ny el-bil

Lokallagene er godt i gang igjen

Medlemsblad for Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon.

LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral.

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 10.000

Frist for nr. 4: 15. november 2021

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.
Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: Bigstockphoto

INNHOOLD

Rapport fra sentralstyret	s. 5
Møt LOPs nye sentralstyre	s. 6
Kåre Syltevik 100 år	s. 8
Digitale helsetjenester	s. 12
Veien til bedre tjenester - TVEPS	s. 16
Elsparkesykler - aldersvennlig?	s. 20
Lokallagssider	s. 22
Kryssord	s. 30

SEKRETARIAT

Øvre Vollgate 11, 0158 Oslo
Daglig leder: Wenche Sandlie
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no
Kontortid: man–fre 09.00–15.00

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

SENTRALSTYRET

Styreleder

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

Nestleder:

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

Styremedlemmer:

Turid Mæhre Olsen
92 45 65 68
turid.arna.olsen@hotmail.com

Turid Schüller Sølland
95 96 08 07
tu.sc.so@gmail.com

Kjell Bugge
90 96 30 58
kjell.bugge@live.no

Varamedlemmer:

Berit Lånke
91 84 59 95
berit.lanke@gmail.com

Ragna Berget Jørgensen
97 75 61 44
rbergetj@online.no

Gunnstein Emmerhoff
99 32 59 67
gunnstein.emmerhoff@lyse.net

Einar Størkersen
90 12 61 48
einar@storkersen.no

PENSJONSUTVALGET

Rannveig Bærheim (vikar)
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

HELSE- OG VELFERDSUTVALGET

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

VERVEKOMITEEN

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

KOMITE FOR INFORMASJON OG OMDØMMEBYGGING

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

KOMITE FOR ELDRERÅDSARBEID

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

REDAKTØR

Margaretha Hamrin
mgh@hamrin.no

ELDRE SOM RESSURS

Gode LOPere

Jeg hadde et innlegg i «Vi i LOP» nr 1-2019 om eldre som ressurs. Dette er like aktuelt nå, og vil være viktige argumenter i våre innspill til kommisjonen som skal vurdere pensjonsreformen, og i fremtidige krav til statsbudsjettet og pensjonsoppgjør.

Harald Engelstad har skrevet om dette i augustutgaven av «Vi over 60» med tittel «Pensjon er ingen gave, men etterlønn». Pensjonister er ikke kostbare for samfunnet, de har betalt inn alt de får utbetalt, og mange betaler fortsatt skatt.

Det er sagt at pensjonistene betaler mer skatt enn hele rederinæringen til sammen, men ingen har tatt seg bryet med å bekrefte eller avkrefte dette. Et regneeksempel fra Engelstad viser at en økende andel pensjonister betaler mer skatt enn yrkesaktive, han viser til et eksempel der en lønsmottaker tjener 500.000 kroner og har 1,5 millioner i gjeld sammenlignes med en pensjonist som har 500.000 i pensjon og 1,5 millioner i netto formue.

Lønsmottakeren får følgende regnestykke:

Lønn	500.000
Gjeldsrentefradrag	30.000
Formueskatter	0
Ordinær skatt på lønn	122.000

Sum skatter 122.000

Pensjonisten får følgende regnestykke:

Pensjon	500.000
Spesielle fradrag	0
Formueskatter	10.000
Ordinær skatt på pensjon	113.000

Sum skatter 123.000

Engelstad spør; «Er det relevant å fremheve bare den yrkesaktive som «skatteyster»?

Er skatt fra yrkesaktive mer «verdiful» enn skatt fra pensjonister? Riksøkonomene er flinke til å opplyse om folketrygdens bruttokostnader til pensjon, men unnlater regnestykker på hva vi betaler i skatt på folketrygden, tjenstepensjoner og formue. De opplyser heller ikke om alle som ikke oppnår å bli pensjonister, eller som bare får en kort pensjonisttilværelse før de dør, og som har betalt inn til pensjonssystemet i flere tiår, men er svært opptatt av levealderjustering for dagens pensjonister.

Dagens pensjonister er friske og heller ikke storforbrukere av offentlige tjenester, vi er flinke til å delta i organisasjonslivet, vi bidrar mye til Frivilligheten i Norge gjennom dugnadsarbeid (støttekontakter, besøksvenner, biltransport, kafeerverter og pleie av egne pårørende), og gir betydelig økonomisk støtte til gode formål. LOP vil derfor fortsatt jobbe for at pensjonene skal følge lønnsutviklingen for yrkesaktive, og ikke avkortes på grunn av levealder, og at ektefeller heller ikke får 10 prosent avkortning i grunnpensjonen. Dagens pensjonister kan ikke godta at vi har finansiert tidligere pensjonistkull, samtidig som vi skal redusere vår egen pensjon. Vi godtar ikke lenger at pensjonsutgiftene ikke er bærekraftige i fremtiden – i alle fall må riksøkonomene komme fram med et balansert regnestykke der inntektene fra pensjonistene blir tatt med.

Nå har de politiske partiene en gylden anledning til å vise at de ønsker å støtte pensjonistene i neste stortingsperiode. Min oppfordring er derfor; bruk stemmeretten – GODT VALG!

Rannveig Bærheim
Leder i sentralstyret i LOP

Vel overstått sommer. Og jeg ønsker en god og aktiv høst velkommen. En høst som skal ta oss tilbake til det normale. Tilbake til det normale som helt sikkert er noe annerledes enn det normale som var før koronapandemien. Vi er klare!

I sommer avsluttet LOP en mangeårig kontoradresse i Stortingsgata i Oslo sentrum, og har nå flyttet til nytt kontor i Øvre Vollgate 11 i Oslo sentrum.

Som landets eldste pensjonistorganisasjon har LOP et arkiv som går langt, langt tilbake i tid. LOPs arkiv er bevaringsverdig og har fått plass hos Riksarkivet. Det er en spennende prosess LOP nå er midt oppi, og det kommer mer informasjon om dette i neste nummer av Vi i LOP.

I høst har LOP en verveaksjon gående. LOP har et enormt vekstpotensiale. Hjelp oss å informere om LOP, og hjelp oss å verve! Jeg oppfordrer hver og en av dere til å verve et medlem. Skjer det - kommer LOP inn i en enorm vekst, og det vil styrke LOP slik at vi kan ta en enda tydeligere rolle i det offentlige rom. Lokallagene skal bidra i denne vervekampanjen. I tillegg har LOP gående en vervekampanje på Facebook. Når dere ser den,

så lik og del den, slik at vervekampanjen sprer seg godt. Medlemskontingenten er LOPs viktigste inntektskilde. Koronaperioden har dessverre bidratt til færre innmeldinger i LOP, slik at vi har en del innmeldinger å ta igjen, og da må vi spurte litt! Vi skal ikke bare ta igjen det tapte, men også vokse! Et LOP i vekst vil være et enda sterkere LOP, som ivaretar pensjonister generelt i forhold til helse- og velferdstjenester, og trygdeoppgjør spesielt. Og ved også å melde dere inn i et lokallag har dere muligheten til et godt faglig, kulturelt og sosialt fellesskap. Lokallagene i LOP er et godt sted å tilhøre.

Men ønsker om en god og aktiv høst!

Wenche Sandlie
Daglig leder LOP

NYE TANKER OM TRYGGHETS BOLIGER

I fjor kom SINTEF-rapporten «Bo hele livet» som presenterte mange spennende konsepter for fremtidens eldreboliger. Nå følges noen av disse tankene opp med et forslag om å bruke investeringstilskudd fra Husbanken til trygghetsboliger med livsløpstandard, felles oppholdsarealer og sentral plassering med nærhet til service- og kulturtilbud.

Målgruppen for boligene er eldre, og det er foreslått en nedre aldersgrense på 65 år. Forslaget hadde

høringssfrist 18. august og alle landets elderåd var blant høringsinstansene. Forslaget legger også opp til at boligene skal ha en vert til stede i boligens fellesarealer. Denne verten skal bidra til felles aktiviteter for beboerne. Det skal legges til rette for at man kan bo i disse boligene hele livet, og klare så mye som mulig av det daglige på egen hånd. Å bo i slike boliger skal også være inkluderende og motvirke ensomhet. Tilskuddet skal spesielt stimulere kommuner og borettslag til å øke tilbudet om trygghetsboliger til eldre i distriktene.

Rapport frå sentralstyrets arbeid

Sentralstyret hadde møte 18. mai, også denne gongen digitalt.

Eg skal nemna to viktige saker, som også er gjengangarar på møta våre: 1. Verveaksjonen hausten 2021 og etablering av lokale verveutval. 2. Korleis driva informasjonsarbeid om LOP.

VERVEAKSJONEN

LOP sentralt har sendt brev til lokallaga om aksjonen, med oppmoding om å etablere verveutval. Eg kan nemna at styret for LOP Bergen og omland har valt eit slikt utval. Desse er med: Kjellbjørg Lunde, Per Arne Rød og Nils Mæhle. Me har hatt eit første meir uformelt møte, og skal ha ordinært møte i siste del av august. Utvalet vårt skal rapportera til styret.

INFORMASJONSARBEID

LOP treng nye medlemmer. Potensialet er stort: Tenk på alle tilsette i offentleg teneste. Døme er alle i kommune, fylkeskommune, statsforvaltar (tidlegare fylkesmann) og stat. Felles for alle oss er at me i yrkessamanheng har relativt låg løn kombinert med ein tilfredsstillande pensjon. Dette har me levt bra med: Løna er ikkje all verda, men me er sikra ein anstendig pensjon.

Noko tyder på at denne situasjonen kan endrast, jf pensjonsreforma mm. LOP er sterkt for at minstepensjonane kan løftast, men då ved løyving over statsbudsjettet. Me vil ikkje at dette skal løysast ved omfordeling av pensjonane våre.

Etter mi vurdering er me her ved den viktigaste grunnen til å melde seg inn i LOP. Eit stort og sterkt LOP vil hindra politikarane å gjera noko med pensjonane som er til ugunst for alle offentleg tilsette.

GRUNNAR FOR MEDLEMSKAP I LOP

LOP listar opp 10 gode grunnar for medlemskap, jf, t.d. side 31 i dette bladet. Eg vil nemna endå ein viktig grunn, som kan formulerast slik: LOP arbeider for å sikra pensjonane til offentleg tilsette, som har relativt låg løn som aktive yrkestakarar.

Nils Mæhle
Nestleiar i sentralstyret i LOP

HUSK Å BETALE MEDLEMSAVGIFTEN!

Mottar du dette bladet, og ikke har betalt medlemsavgift, så ber vi deg om å betale snarlig.

Ta kontakt med ditt lokallag

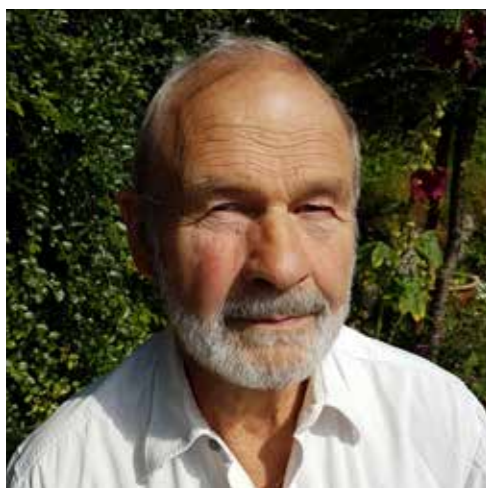
eller sekretariatet på tlf. 22422255 eller e-post post@lop.no

OBS: Gjelder ikke medlemmer fra Sykepleierforbundet og Radiografforbundet

Møt LOPs nye VARAMEDLEMMER

LOPs landsmøte ble avholdt digitalt i januar 2021. Hittil i år har leserne av "Vi i LOP" fått stifte bekjentskap med LOPs nye leder, nestleder og sentralstyremedlemmer. Denne gangen presenterer vi de fire varamedlemmen i LOPs sentralstyre. Både faste medlemmer og varamedlemmer deltar på alle LOPs sentralstyremøter. Vi har stilt dem tre korte spørsmål:

1. Hvordan fikk du høre om LOP, og hva var det som gjorde at du engasjerte deg her?
2. Har du noen spesielle temaer som du brenner spesielt for, eldrepolitiske eller andre saker?
3. Har du noen råd eller tips til de som er helt nye pensjonister og skal venne seg til å ikke gå på jobben lengre?

GUNNSTEIN EMMERHOFF

1. På en julestilling for en del år siden var jeg sammen med æresmedlem Per Lygre. Under praten med han la jeg merke til en rød pin på jakkeslaget hans, og jeg spurte hva det var. En fyldig og god orientering om LOP kom straks og endte opp med spørsmålet: Skal jeg melde deg inn? Svaret ble ja. Per ordnet det straks, og etter noen dager var jeg medlem av LOP.

2. Jeg mener det fundamentale i alt arbeidet vårt må være eldreverdet og respekt for de eldre. Dette må være verdibasen i alt vi gjør! Det være seg budsjettarbeid, helsevesen, samferdsel, kommunale tjenester eller sosiale nettverk. Uten eldreverdet på plass, er det mye som henger og halter!

3. "Nye" pensjonister må ikke tro at de er for unge til å delta i pensjonistenes rekker. Vær aktiv helt fra starten av. Delta i lag og organisasjoner. Få noe ut av tilværelsen, og si til deg selv at dette har du fortjent. Ikke vent så lenge at plutselig en dag er du for gammel til å delta. Carpe diem - grip dagen - her og nå!

EINAR STØRKERSEN

1. I 2016 ble det innkalt til et møte på min arbeidsplass ved universitetet i Tromsø for å drøfte organisering av en pensjonistorganisasjon. Vår avdeling av LOP ble deretter dannet, og jeg ble medlem av interimstyret. Jeg har i alle årene etter det vært aktiv i lokallaget vårt, og er nå nestleder i styret.

2. Pensjonistenes rettigheter og respekt for det arbeid vi i et langt yrkesliv har utført. At pensjonister er ressurspersoner som gjør en samfunnsnyttig jobb i familie, organisasjoner og på mange andre arenaer.

3. Med hus, hytte og mange jern i ilden var det ikke så stor overgang for meg å bli pensjonist. Å være aktiv i hverdagen er det viktige!

BERIT LÅNKE

1. Jeg er medlem av Presteforeningen (PF) og som pensjonister der har vi frem til utgangen av 2020 vært kollektivt medlemmer av LOP. I den forbindelse har vi hatt et medlem i LOPs landstyre, gjerne som varamedlem. Nå var det jeg som fikk utfordringen og gleder meg til å være med.

2. Pensjonister er ikke en homogen gruppe som kan rommes i sekkebetegnelsen "eldrebølge", men de er en gruppe mennesker med ulike ressurser som de bruker til å fylle et utall viktige posisjoner. Derfor må pensjonister som ønsker det få bruke sin restarbeidsevne enten i arbeidslivet eller i frivillig arbeid. De samlede levekårene for pensjonister må opprettholdes på et riktig nivå og det må sikres at pensjonister har et tilfredsstillende helse- og tannhelsetilbud. Pensjonister bør ha tilgang til fellesskap hvor de kan få hjelp, informasjon og oppdatering på områder de ønsker å vite

mer om, særlig innenfor den digitale verdenen. Det er viktig at eldreomsorgen ikke bare legger til rette for fysiske og materielle behov, men at det er høy bevissthet om at eldre mennesker også har mentale og eksistensielle behov

3. Det er viktig å fylle dagene med meningsfulle aktiviteter. Finn god rytme i hverdagen, vær sosial, spis sunt og, om mulig, gå tur og tilbring tid i naturen. Delta på frivillige aktiviteter, for eksempel gjennom LOP.

RAGNA BERGET JØRGENSEN

1. Jeg jobbet som leder av Forbrukerkontoret i Nordland og hadde en kollega, Henny Andenæs som ledet Oslo-kontoret, som anbefalte meg å gå inn i en pensjonistforening og aller helst Landsforbundet for offentlige pensjonister som hun selv var medlem av. Begrunnelsen var at de var det forbundet som arbeidet for statspensjonistene og deres rettigheter. For meg var veien kort, og jeg har hatt mye glede av mitt medlemskap i LOP.

2. Som medlem av eldrerådet i Bærum i 10 år har jeg blitt presentert for mange og vanskelige saker som vedrører eldre. Det er ikke bare pensjon som må bedres, men mange andre saker som berører eldre som også må løses. Det være seg alt fra boliger for eldre generelt, og med ulike løsninger tilpasset ulike behov, til omsorgsboliger med universale løsninger for et aldersvennlig Norge. Vi må også få lage trafikkregler for sykler og sparkesykler både på gang og sykkelveier, trafikksikkerheten til gående og rullestolbrukere må sikres.

Jeg har arbeidet mye med sangen og musikkens betydning for eldre og ikke minst demente. Her er det et stort udekket behov for kulturarrangementer, spesielt sang og musikk for eldre. Et annet stor tema for meg har vært, og vil være, ensomheten blant eldre. Det er mye ensomhet og angst blant eldre. Mye er skjult. Ensomhet kan ofte være savn etter nærhet eller tilhørighet til en gruppe. Noen kan selvfølgelig være alene uten å føle seg ensom. Her har LOP mye å ta tak i. Jeg brenner også for gratis tannhelse, og for å få etablert trimgrupper for eldre. Begynn med gå – grupper, da kan vi prate samtidig!

3. Jeg laget en gang i tiden kurs som med overskriften: » Forberedelse til pensjonsalderen». Jeg tror det er et av de mest verdifulle kursene jeg har holdt. Kanskje det kan være at vi i LOP gjenopptar ideen?

LOPs sentralstyre består av medlemmer fra alle landsdeler, fra nord til sør, og fra øst til vest. Som en landsdekkende organisasjon ser LOP det som svært viktig at hele landet er representert i sentralstyret.

KÅRE SYLTEVIK

100 ÅR

LOP Øvre Romerike ble stiftet i 1992 etter initiativ fra Kåre. Han var lokallagsleder i ti år. Ved 25-årsjubilet ble lokallaget nedlagt med et flott kombinert jubileums-/ avslutningsarrangement. Deretter endret LOP Nedre Romerike navn til LOP Romerike og er dermed et tilbud til hele Romerike.

Tekst: Jonn Bekkevold, lokallagsleder Nedre Romerike LOP

Oppvekst

Kåre ble født 4. oktober 1921 og vokste opp i Nannestad som nest yngste av seks søsken. Etter realskole kom han inn på Oslo Katedralskole og fortsatte på Universitetet. Faktisk en bragd etter datidens forhold. Han ble etterhvert lektor med engelsk og historie som hovedfag. Dessuten har han kompetanse innen kroppsøving.

Andre verdenskrig

Okkupasjonen ble spesiell for Kåre. Han forteller: Mandag 15. november 1943 fikk jeg uventet besøk på hybelen i Oslo seint på kvelden. En mann kom inn med pistol i hånda og hilste fra en bekjent i Sverige. Mannen spurte Kåre om å organisere og lede etterrettingsarbeidet i Gardermoen-området. Kåre svarte ja, og ble en av XU's* viktige agenter i Norge med 18 rapportører. 12 av disse «underlagte» agentene var meget aktive. Hendelsen sammenfalt med studentarrestasjonene slik at Kåre flyttet tilbake til Nannestad, et utmerket utgangspunkt for slik virksomhet. Det agentene oppdaget av tysk militær virksomhet, ble med hjelp av melkeruta fra Steinsgård (i Nannestad) til Oslo rapportert videre til den norske legasjonen i Stockholm. Tyskerne var meget aktive på Øvre Romerike med store ressurser konsentrert ved Trandum, Gardermoen og Kløfta. Retterstedet på Trandum var preget av strengt hemmelighold.

XU - organisasjonen var hemmelig også lenge etter krigen og ble først alminnelig kjent i 1988 etter initiativ fra daværende forsvarsminister Johan Jørgen Holst.

Foredragsholder

Kåre er en avholdt foredragsholder om begivenheter fra andre verdenskrig og forholdene russere, serbere

og polakker levde under. Videre er XU-organisasjonen og retterstedet på Trandum-skogen blant de ting han vet mye om og gjerne forteller om. Han har også gitt ut en bok på vegne av Nannestad historielag om krigsårene. Kåre minnes at Ringbanen ved Flyplassen på Gardermoen ble bygget av russiske krigsfanger under svært kummerlige forhold og flere ble drept av de tyske vaktene. Sykdommer som tuberkulose og underernæring florerer.

Lektor, rektor og tidsvitne

Etter krigen og avlagt embetseksamen, arbeidet han 13 år ved gymnaset i Bø i Telemark og deretter 25 år som rektor på Jessheim gymnas, nå Jessheim videregående skole.

I dag er han et tidsvitne for denne perioden i Øvre Romerikes historie. At Forsvarsbygg har hugget trær i denne fredede delen av Trandum-skogen liker han dårlig. Ellers husker han hendelser helt tilbake fra 1930-tallet som om det var i går!

Aktiv

Kåre er i ordets rette forstand «Still going strong», og han trener fortsatt to ganger i uka. Da han nylig ble intervjuet av lokalavisen RB (Romerikes Blad), ble han spurt om hvorfor han nettopp har kjøpt seg ny bil. Svaret var ganske enkelt; «jeg må jo komme meg rundt!» Kåre kjøpte en «brand new» elektrisk bil av merke MG etter at legeattesten var i havn for tre nye år. Og hvem andre kan vise til 57 års medlemskap i NAF!

Kåre bor alene i eget hus, interesserer seg for samfunnsspørsmål og deltar gjerne i debatter. Videre

Kåre Syltevik 24år - XU Sertifikat fra 1945

Kåre fyller hundre år
4. oktober
og har kjøpt seg en
«brand new» elektrisk
bil av merke MG
etter at
legeattesten var i havn
for tre nye år.

“Smilet sitter ikke langt inne. Men landssviker-oppgjøret har han sin mening om. De som ytet minst under krigen, laget mest blest omkring straffeutmålingen for dem som var medlem av Nasjonal Samling (NS). Det er helt galt at straffen de fikk, også gikk ut over barna deres”.

Kåre Syltevik og Jonn Bekkevold

imponerer hans kunnskaper om og bruk av PCen. Avansert software er han faktisk dus med, Jeg ble meget imponert!

Slik kunne jeg sitte og høre han fortelle om «et rikt liv» og nervepirrende opplevelser i det okkuperte Norge.

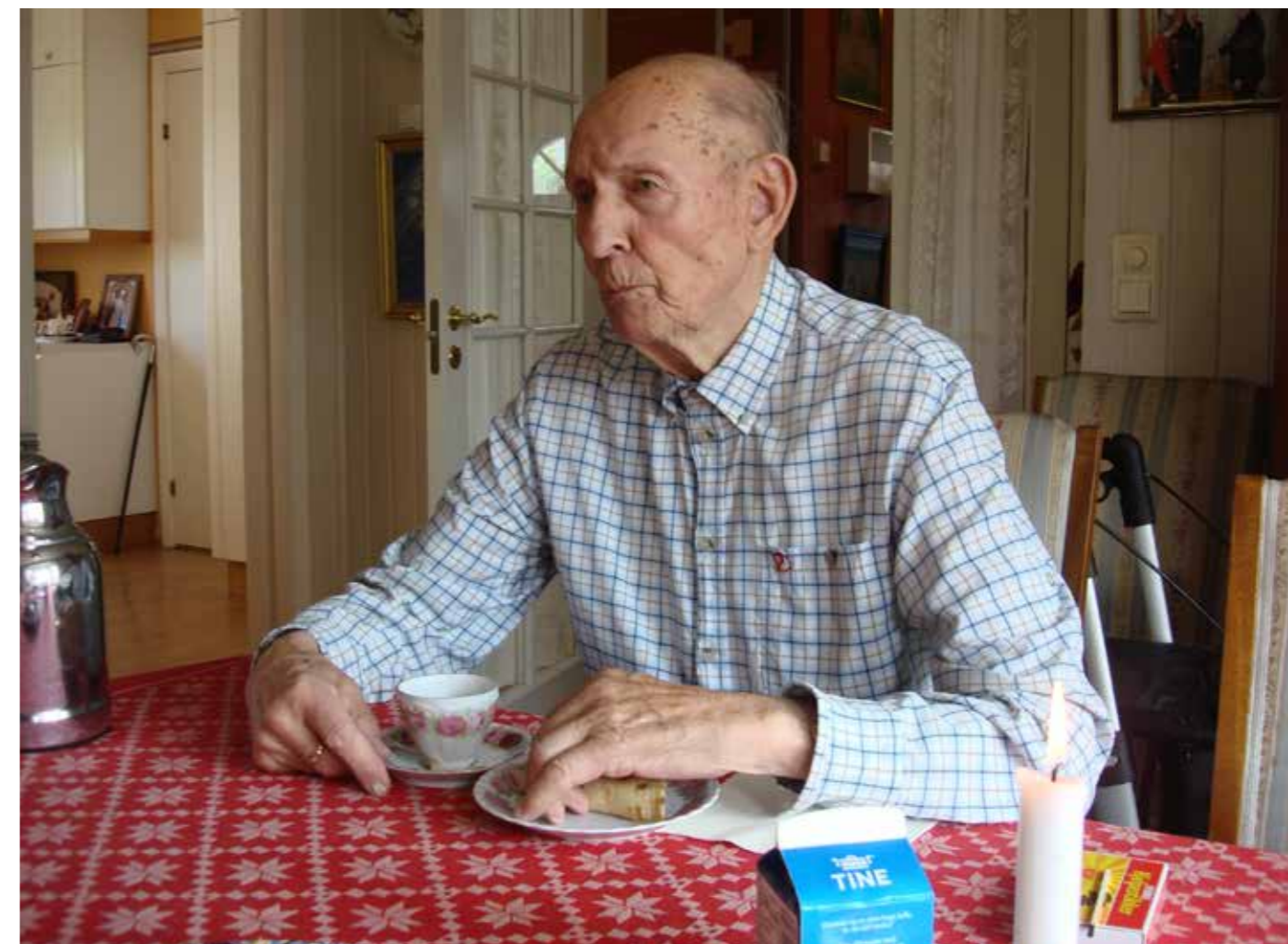
Smilet sitter ikke langt inne. Men landssviker-oppgjøret har han sin mening om. De som ytet minst under krigen, laget mest blest omkring straffeutmålingen for dem som var medlem av Nasjonal Samling (NS). Det er helt galt at straffen de fikk, også gikk ut over barna deres.

100 år!

Etter vel to timer som gjest hos Kåre, takker jeg for meg. Gjestfriheten og fortellerevnen har gjort inntrykk. I det jeg sier takk for meg kommer en automatisk gressklipper snikende rundt hjørnet og «tygger gress»,

Kåre ønskes alt vel på sin 100-årsdag!

*) XU står for «undercover agent».

Kåre er i ordets rette forstand «Still going strong», han trener fortsatt to ganger i uka, bor alene i eget hus, interesserer seg for samfunnsspørsmål og deltar gjerne i debatter.

LOP-VERVEAKSJON DENNE HØSTEN

LOP har denne høsten en verveaksjon. Pensjonene til alle i offentlig sektor er under press og LOP er eneste aktør med formål å ivareta interessene til pensjonister som har vært ansatt i offentlig sektor. LOP er høringsinstans til departementene og vi har drøftingsrett i trygdeoppgjørene som skjer i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettene. I det siste trygdeoppgjøret hadde LOP vellykkede møter med alle sentrale partier, dette medvirket sterkt til et positivt resultat for pensjonistene.

Nå er pensjonene til oss fra offentlig sektor under press. Jo flere medlemmer vi er, jo sterkere stemme har vi.

Et av høstens tiltak er en kampanje på Facebook. Vi oppfordrer alle våre medlemmer som bruker Facebook til å gå inn på våre sider og dele kampanjen, og andre aktuelle saker som vil legger ut der, med venner. Husk også å klikke liker på sakene våre, da får de større synlighet!

Helsetjenester krever stadig mer

DIGITAL KOMPETANSE

Alle funksjoner i hverdagslivet blir mer og mer elektronisk- og nettbaserte, og helsetjenester er ikke noe unntak her. Heller tvert imot; uten digital kompetanse er det stadig vanskeligere å manøvrere i dette landskapet.

Tekst: Margaretha Hamrin

Kompetanse Norge, som er en del av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, har satt fokus på dette i en ny artikkel. Her påpekes det at 600 000 nordmenn ikke behersker digitale løsninger, og en stor del av disse er eldre mennesker som ikke har vært med på den «digitale revolusjonen» i sitt arbeidsliv.

I gruppen av ikke-digitale som svarte på en undersøkelse i regi av Kompetanse Norge fant man at:

- 32 prosent oppgir at de har ingen erfaring med å finne informasjon de trenger på offentlige nettsider
- 59 prosent har ingen erfaring med digital ID og totrinnns bekreftelse ved pålogging
- 68 prosent har aldri fylt ut og endret opplysninger i et nettskjema

Helsenorge.no

Helsenorge.no er et nettsted som ble etablert i 2011 av norske helsemyndigheter for å formidle informasjon til innbyggere og pasienter i Norge. Informasjonsinnholdet leveres fra mange offentlige helseaktører, blant Helsebiblioteket, Helsedirektoratet,

Folkehelseinstituttet og Legemiddelverket. For å kunne bruke denne tjenesten må man logge seg inn med Bank-ID eller en annen elektronisk ID.

Mulighet til å gi fullmakt

For den som ikke behersker digitale løsninger, men som likevel ønsker å benytte seg av Helsenorge.no, kan vedkommende gi fullmakt til en annen person. Dette kan gjøres på selve nettsiden til Helsenorge.no, og det eneste kravet til den som skal motta fullmakt er at denne er over 18 år.

En slik fullmakt kan være gyldig i en begrenset periode, eller på ubestemt tid. Fullmakter som fremdeles er gyldige kan endres. Når en fullmakt endres vil den slettes, og en ny fullmakt blir da automatisk opprettet, med endringene. Både den som gir en fullmakt og den som mottar den kan når som helst avslutte fullmakten.

Oversikt over tjenestene

Vi gir her en oversikt over en del av tjenestene som man kan benytte seg av på Helsenorge.no. Dette er ikke en fullstendig oversikt, men gir et innblikk i en del av de funksjonene som er aktuelle for de fleste. En fullstendig oversikt finner du på Helsenorge.no.

FASTLEGE: Du kan selv finne og bytte til ønsket fastlege på helsenorge.no. Hvis den legen du ønsker deg ikke er ledig, kan du sette deg på venteliste.

FRIKORT OG EGENANDELER: Du finner oversikt over dine registrerte egenandeler for helsetjenester.

PASIENTREISER: Har du vært til behandling, kan du søke om å få stønad til reisen. Trenger du tilrettelagt transport for å komme til behandling, kan du ha rett til å få en rekvirert reise.

TIMEAVTALER: Du kan se oversikt over timeavtaler hos fastlege, sykehus, helsestasjon og kommunal helse- og omsorgstjeneste. Hvis din fastlege eller kommune tilbyr det, kan du også bestille legetime her.

FRITT BEHANDLINGSVALG: Du finner oversikt over behandlingsteder i spesialisthelsetjenesten. Hvis du har fått henvisning til behandling eller utredning i spesialisthelsetjenesten har du rett til å velge behandlingsted.

EUROPEISK HELSETRYGDKORT: Dette kortet dokumenterer at du har rett til dekning av nødvendig helsehjelp i et annet EØS-land på samme vilkår som oppholdslandets egne statsborgere. Du bør ha med deg kortet hvis du skal oppholde deg midlertidig i et annet EØS-land eller i Sveits.

PRØVESVAR: I tillegg til svar på covid-19-tester kan du også finne svar på andre tester som er utført. Hurtigtester vil også vises her.

For den som ikke behersker digitale løsninger, men som likevel ønsker å benytte seg av Helsenorge.no, kan vedkommende gi fullmakt til en annen person.

LOP HAR SAMARBEID MED:

- Norsk Sykepleierforbund
- Skolelederforbundet
- Meteorologisk Institutt
- Presteforeningen
- Norsk Radiografforbund

Fastlegeordning I KRISE

LOP har over tid merka seg at denne krisa er stigande. Me ser fram til at regjeringa for alvor tek tak i fastlegeordninga. Eg skal nemna to sider ved denne krisa.

Tekst: Nils Mæhle

MANGELN PÅ FASTLEGAR

Mange kommunar har store problem med å få tak i fastlegar. Det gjeld særleg distriktskommunar, men også kommunar i sentrale stromk strevar, til dømes Bergen. Fleire kommunar har på eiga hand prøvt å finna løysingar, til dømes gjennom løyvingar over kommunebudsjettet til fleire fastlegar. Dette er sjølv sagt ikkje enkelt, kommunebudsjetta skal dekkja alle område, og er i utgangspunktet knappe.

Mangelen på fastlegar er også eit resultat av den norske utdanningspolitikken. Det er uheldig at Noreg er avhengig av utanlandske universitet for å utdanna tilstrekkeleg med legar til landet. I tillegg ser me det litt uverdige spelet mellom norske universitet om legeutdanninga. Universitetet i Stavanger vil gjerne starta legeutdanning, men vert hindra av universitet som alt har slik utdanning.

EIT BLINDT SYSTEM

Eg tenkjer då på måten pasientlistene til fastlegane vert reduserte på. Den nasjonale forskrifta om fastlegeordninga i kommunane er tydeleg på at dersom fastlegen sjølv ønskjer å redusera pasientlista, må dette gjerast gjennom tilfeldig uttrekk. Dette vert gjort utan omsyn til alder og til personar med funksjonsnedsetjing. Eg veit til dømes om fleire eldre i Bergen som har hatt den same fastlegen det meste av det vaksne livet, og som over natta vert flytta til ein ny fastlege i ein heilt annan bydel i Bergen. Ei reisetid på 3 minutt vert utvida til ei reisetid på over 1 time med bussbyte.

Desse to punkta er døme på ei fastlegeordning i krise. LOP vonar at regjeringa etter valet vil gjennomgå og fornya fastlegeordninga i Noreg.

Mangelen på fastlegar er også **eit resultat** av den norske **utdanningspolitikken**. Det er uheldig at Noreg er avhengig av utanlandske universitet for å utdanna tilstrekkeleg med legar til landet.

I tillegg ser me det **litt uverdige spelet mellom norske universitet** om legeutdanninga. Universitetet i Stavanger vil gjerne starta legeutdanning, men vert hindra av universitet som alt har slik utdanning.

Departementet vil ikke følge opp Stortingets vedtak:

Krav til helseattest for bilførere over 80 år OGSÅ ETTER 1. AUGUST

I siste utgave av «Vi i LOP» hadde vi en gjennomgang av den politiske behandlingen i Stortinget av førerkort for eldre. Leder i Romerike LOP, Jonn Bekkevold, har vært tett på denne saken.

URIMELIG TEST

Bekkevold sa blant annet: «Med mitt nettverk har jeg sammen med bekjente og lokalpolitikere arbeidet for å endre det særnorske kravet som slo ut veldig urettferdig. Jeg sikter spesielt til den kognitive testen hvor blant annet annet garvede yrkessjåfører strøk. I sin verste form kunne en ung lege be om at tallet 7 ble trukket fra 100, gjentagende ganger, og stoppeklokka startet. Greide du ikke oppgaven innen en tidsramme, ble det stryk. Flere yrkessjåfører strøk mens de skoleflinke besto. Flere leger var imot denne testen.

Mye kan sies om saken, blant annet at det kostet og belastet fastlegene. Dessuten blir ikke distriktene avfolket snarere enn nødvendig. Selvfølgelig er det noen som må stoppes, men det har en andre verktøy til. Der er imidlertid andre grupper som er langt mere ulykkesbelastet enn de over 80 år.»

NYTT STORTINGSVEDTAK

27. mai vedtok Stortinget å be regjeringen oppheve kravet om helseattest for eldre bilførere, med virkning fra senest 1. august. Forslaget ble lagt fram den 9. februar i år, og regjeringen signaliserte allerede da at de ikke ville å følge opp stortingsflertallets vedtak.

REGJERINGEN FØLGER IKKE OPP

Etter Stortingets vedtak i mai har samferdselsminister Knut Arild Hareide vurdert hvordan dette skal følges opp. I juli kom det en pressemelding fra samferdselsministeren der Hareide sier at han ikke kommer til å følge Stortingets beslutning om å gjennomføre endringen i krav om helseattest innen 1. august.

«Tryggheten til alle som ferdes i trafikken må ivaretas. En obligatorisk helseattest for eldre bilførere er et viktig virkemiddel for å sikre at de med førerrett oppfyller helsekravene, og dermed er trygge sjåfører. Å fjerne kravet til helseattest er en stor endring, og vi trenger mer tid til å gjennomføre dette på en forsvarlig måte» sier samferdselsminister Knut Arild Hareide.

DEPARTEMENTETS ARGUMENTER

Legenes og de pårørendes rolle blir viktigere ved bortfall av helseattest skriver samferdselsdepartementet i pressemeldingen: «Ved bortfall av helseattest, vil legenes oppfølging av pasienter, meldeplikt og formelle vedtak om tilbakekall av førerrett bli viktigere. Dermed må legene og statsforvalterne, som følger opp meldinger fra legene, få god informasjon, og tilstrekkelig tid til å forberede seg på endringen. Pårørendes rolle vil også bli viktigere, og det er nødvendig med god informasjon om hvordan de kan følge opp nærstående og slektninger som av helsemessige grunner ikke bør kjøre bil».

Slik denne saken nå står, har samferdselsministeren bestemt at saken skal tas opp på nytt 1. oktober i år, og innen den tid skal Statens vegvesen og Helsedirektoratet utrede hvordan oppheving av kravet til obligatoriske helseattest for eldre bilførere kan følges opp.

I mellomtiden skal det være Stortingsvalg i Norge og mye kan endre seg. «Vi i LOP» vil følge med på den fortsatte politiske behandlingen og oppfølgingen av denne saken, og vil fortløpende orientere våre lesere om både prosessen og det endelige utfallet i saken.

Tverrprofesjonelt samarbeid

VEIEN TIL BEDRE TJENESTER

De aller fleste av oss vil trenge helse- og omsorgstjenester i løpet av livet, og mange av oss vil også være pårørende til noen som har behov for slike tjenester. Dessverre har alt for mange fått erfare at etater og tjenester ikke alltid samarbeider eller kommuniserer godt. I denne artikkelen presenterer vi tiltak som skal endre på dette.

LEVEALDER ENDRER OMSORGSBEHOVET

Forventet levealder i vesten har økt mer eller mindre kontinuerlig de siste 170 årene, bare avbrutt av verdenskriger og spanskesyken i 1918. Ny forskning viser at på bare de siste 30 årene har personer mellom 75-80 år betydelig bedre resultater både på mentale områder som korttidshukommelse og språklige evner, men også på fysiske evner som for eksempel muskelstyrke, reaksjonsevne og gåtempo. Den nye forskningen på dette området viser at det er to ting som skjer samtidig: For det første er de fleste av de ekstra leveårene vi får friske og gode år, vi får altså en økning av «midt i livet» årene.

Det at vi rett og slett blir veldig gamle, skaper et behov for en ekstra grad av omsorg og tjenester de aller siste årene vi lever. Vi vil derfor i økende grad trenge en aktiv samhandling mellom de ulike profesjonene innen helse- og omsorgssektoren.

For det andre gir det at vi rett og slett blir veldig gamle et behov for en ekstra grad av omsorg og tjenester de aller siste årene vi lever. Dette skaper helt nye problemstillinger og behov, og man vil i økende grad trenge en aktiv

samhandling mellom de ulike profesjonene som skal ivareta personer med omsorgsbehov. I denne artikkelen vil vi gi et innblikk i hvordan kommunene kan samarbeide med utdanningsinstitusjoner for å forberede for en slik økt samhandling.

SAMHANDLINGSREFORMEN

Samhandlingsreformen, som ble vedtatt av Stortinget i 2010, skulle blant annet fremme samarbeid på tvers av ulike etater og profesjonsgrupper i helse- og sosialsektoren. Satsing på samhandling for å skape mer koordinerte tjenester for brukerne var en avgjørende faktor i denne reformen. Dette er også nedfelt i Lov om helsepersonell, §4: «Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell».

TVERRPROFESJONELL SAMARBEIDSLÆRING

I stortingsmelding 13 (2011-2012) «Utdanning for velferd», ble det gitt tydelige føringer for utdanninger omtalt som velferdsutdanningene. Det ble pekt på nødvendigheten av å utdanne studenter med økt kunnskap om velferdssystemer, en helhetlig forståelse av rammene for tjenesteutøvelse, kompetanse i tverrprofesjonelt samarbeid og som har trening i å arbeide med personer med sammensatte behov. I denne stortingsmeldingen ble også begrepet «tverrprofesjonell

Foto/ill.: Jørgen Barth, UiB

samarbeidslæring» introdusert, forkortet TPS. Utdanningsinstitusjonene forventes å tilrettelegge for at studenter i velferdsutdanningene arbeider sammen for å lære av, om og sammen med hverandre for å forberede seg på fremtidig yrkesutøvelse. Samarbeidslæring innebærer erfaringslæring. Det er gjennom å erfare møter med andre yrkesgrupper, å bli kjent med deres kompetanse og å oppleve at ulike kompetanser kan utfylle hverandre, –at man lærer å samarbeide eller samhandle. Stortingsmeldingen understreker også at slik samarbeidslæring i hovedsak bør legges til praksisdelen av

utdanningsløpene. I Kunnskapsdepartementets forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger inngår tverrprofesjonell samhandling som ett av tolv obligatoriske læringsutbytter som studentene skal kunne etter endt studieløp.

TVEPS

Universitetet i Bergen og Høgskulen på Vestlandet har gått sammen med kommunene Bergen og Øygarden om å etablere TVEPS (Senter for tverrprofesjonell samarbeidslæring) der det tilrettelegges for å gi

TVEPS sender studenter til en rekke forskjellige praksisarenaer, til gjensidig nytte for studenter, arbeidsplasser og pasienter/brukere. Hvis du vil vite mer om dette, kan du sende en epost til tveps@uib.no.

studentene praksis sammen i tverrfaglige grupper på mange ulike praksisarenaer. Disse TVEPS-gruppene består av 4 til 5 studenter fra studiene sykepleie, ergoterapi, fysioterapi, vernepleie, sosialt arbeid, barnehagelærer, helsesykepleier, psykologi, medisin, farmasi, tannpleie, logopedi, odontologi, musikkterapi, ernæring, bioingeniør og juss. På denne måten får studentene videreutvikle sin faglige kompetanse samtidig som de lærer å samarbeide tverrfaglig gjennom en praktisk, arbeidsplassbasert oppgave sammen med andre profesjonsstudenter og i dialog med personalet på arbeidsplassen.

**SLIK VIL MAN
BLANT ANNET OPPNÅ AT:**

- Studenten kjenner til andre helseprofesjoners kompetanse og hva disse kan bidra med på arbeidsplassen.
- Studenten kjenner betydningen av å samhandle med mennesker (pasient/bruker/barn), og ha tilegnet seg kunnskap om betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid.
- Studenten kan formidle egen vurdering til samarbeidende profesjonsgrupper, og bruke egen faglig kompetanse i samarbeid med andre profesjonsgrupper til det beste for pasient/bruker/barn.
- Studenten kan delta aktivt i gjennomføring av en tverrprofesjonell utredelse av pasient/bruker.

Det er gjennom å erfare møter med andre yrkesgrupper, å bli kjent med deres kompetanse og å oppleve at ulike kompetanser kan utfylle hverandre, –at man lærer å samarbeide eller samhandle.

I NESTE UTGAVE:

PROSJEKT I SAMARBEID MED ELDRERÅDET I BERGEN KOMMUNE

Nils Mæhle er nestleder i LOPs sentralstyre, og også leder i Bergen Eldreråd. Nils har hatt en sentral rolle i å få i stand et samarbeid mellom TVEPS og Eldrerådet i Bergen. Dette samarbeidet vil vi presentere nærmere i neste utgave av «Vi i LOP».

Samarbeidet du kan lese om i neste medlemsblad kan være til inspirasjon for mange eldreråd rundt omkring i landet, og her gir vi en liten smakebit på hva dette prosjektet handler om: Litt over 600 000 voksne i Norge er ikke-digitale: de bruker ikke datamaskin, nettbrett, smarttelefon eller internett, og de har svake eller manglende digitale ferdigheter. Over 80 prosent av disse er 60 år og eldre. Samtidig blir kommunene mer og mer digitale, og viktig informasjon spres nå nesten utelukkende digitalt. Dette fører til store utfordringer. I samarbeid med Eldrerådet i Bergen kommune skal TVEPS-studenter lage tverrprofesjonelle tiltaksplaner som skal løse konkrete problemstillinger på dette området.

Kan elsparkesykler bli forenelig med **ALDERSVENNLIGE BYER?**

Er begrepet «aldersvennlige byer og samfunn» tomme ord for politikere som prioriterer elsparkesykler foran forgjengernes trygghet? Det er det mange som nå mener.

Tekst: Margaretha Hamrin

WHO dannet i 2010 et globalt nettverk av aldersvennlige byer og samfunn. Oslo var den første byen i Norge som fikk medlemskap i nettverket i 2014. Spørsmålet er om Oslo fortjener et slikt medlemskap. Ulykkene med elsparkesykler økte drastisk i sommer, og førte i tillegg til store personskader og rekordmange ulykker. I slutten av juli fikk også Oslo sitt første dødsfall grunnet elsparkesykkel. Fotgjengere flest har følt seg utrygge av å gå i byens gater, og særlig er det eldre og uføre som får unngjelde. Men også yngre folk har ropt varsku. Morten Knutsen fra Bødø besøkte Oslo som turist, med seg hadde han sin tre år gamle sønn. I et leserinnlegg i Aftenposten skrev Knutsen at han ikke kunne la sønnen sin gå på fortauet grunnet elsparkesykler som hele tiden suste forbi, og han opplevde nesten-ulykker hver eneste dag av sitt Oslo-opphold.

«Jeg har begynt å ta mer trikk og buss i Oslo. Hva med å la trikk og buss bli gratis for oss pensjonister som føler seg utrygge?»

Kommentar på Facebooksiden «La oss ta fortauene tilbake!»

I fjor kunne avisene fortelle at eldre over 70 år i Oslo vegrer seg for å gå ut fordi de er redde for å bli påkjørt av elsparkesykler. Denne rekordsommeren for ulykker med elsparkesykler har nok ikke gjort byens eldre noe tryggere.

Så blir spørsmålet; kan man virkelig kalle seg en aldersvennlig by når både mange eldre, og yngre, ikke tør å gå til fots i byen, men må transporteres rundt, enten kollektivt eller i privatbil for å unngå å bli påført alvorlige skader av kjøretøy som tillates på byens fortau?

Også mange andre norske byer plages av dette som gjerne kalles «ståmoped». Olav Reikerås fortalte i et leserinnlegg i Bergens Tidende at han ble truet med juling av ungdommer på elsparkesykkel. Reikerås reiste derfor spørsmålet: «Hvem er fortauet til for?» i sitt avisinnlegg.

Tidligere i år skrev Aftenposten om 83 år gamle Bibi Vance som skulle ut og handle på nærsenteret på Skøyen i Oslo. Hun snublet over en elsparkesykkel som lå fraslengt på bakken foran inngangspartiet til senteret. Bibi Vance fikk to brudd i øverste nakkevirvel, brudd i skulderen og flere åpne sår i ansiktet, og var enda ikke på bena igjen etter seks uker på henholdsvis sykehus og sykehjem.

Også Blindeforbundet er klare på at mange har fått en ny og mer truende hverdag etter at elsparkesyklene gjorde sin entré. I fjor gjorde Blindeforbundet en undersøkelse gjennom Sentio Research, der svarte 1 av 5 eldre at de sjelden eller aldri går ut av hjemmet sitt, av frykt for et ublidt møte med elsparkesykler. 1 av 6 oppgav at de allerede hadde opplevd å nesten bli påkjørt.

Facebookgruppen «La oss ta fortauene tilbake!» får daglig en rekke nye medlemmer som mener at dette går over stakk og stein. På denne siden påpekes det i en kommentar at privateide elsparkesykler erstatter bilbruk, mens utleie erstatter gange, sykling og bruk

av kollektivtrafikk. Dette er noe blant annet britiske politikere har fått med seg, derfor har de heller ikke latt seg overkjøre av utleieselskaper som overflommer byene med disse redskapene. I stedet legger de til rette for privateide sparkesykler som folk dermed ikke slenger fra seg hvor som helst.

London by har nå et prøveprosjekt med elsparkesykler i noen bydeler. Dette er kravene de har satt for å kjøre med en slik:

- * Du må være fylt 18 år
- * Du må ha førerkort
- * Du må ta et e-læringskurs før første tur
- * Det er ikke tillatt å kjøre på fortau, bare veibane og sykkelfelt
- * Parkering skjer i egne soner
- * Utleierne forplikter seg til å fjerne feilparkerte eller ødelagte elsparkesykler innen en viss tid

Kanskje dette er noe norske byers politikere burde ta lærdom av? Oslo skal nå forsøke å regulere antallet elsparkesykler, men mange håper på sterkere inn gripen enn bare en justering av antallet.

TV 2 nyheter kunne fortelle at også nødetatene har slått alarm om dette problemet. Ambulanser, brannbiler og politibiler må stoppe opp for å rydde elsparkesykler ut av veien, i verste fall kan dette føre til unødige dødsfall hvis kjøretøyene kommer for sent fram.

Folk oppfordres til å handle i byenes sentrumsbutikker for å opprettholde levende byer. Det skal ikke mye fantasi til for å tenke seg at mange kanskje i enda større grad velger å ta kjøreturen til et kjøpesenter, eller handle på nett og få varene levert hjem, når byenes fortauer blir ufremkommelige. Da trenger man ikke å være verken eldre eller ufør for å vegre seg mot en bytur.

Flott tur til Dønna og Herøy i godværet

Torsdag 10. juni hadde LOP Midt-Helgeland busstur til Dønna og Herøy i strålende solskinn. Vi var heldige med været. På turen hadde vi med guide fra Dønna, Karin Fjellheim, som orienterte litt under veis.

LOP-medlemmer på tur

Blomsterbutikken Ecetera

Blomsteroverrekkelse på Augustbrygga til humørfyllt vert

Olav Skårdalsmo var sjåfør på bussen. Han kjørte oss til fergeteiet i Sandnessjøen. Vel framme ved Bjørn på Dønna var 1. stoppested Glein Fallosen, nord-Europas største «marmor fallos». Den måler 89 cm i høyde og 50 cm i diameter. Man mener den stammer fra folkevandringsstida. Deretter gikk turen videre til Dønnes kirke. Vi hadde kort stopp utenfor kirka. Den ble bygd på 1200-tallet av Pål Vågaskalm som var lensmann og selsmann der. Dønnesfjellet ligger i nærheten, 127 moh og er en stor turistattraksjon med utsikt over Helgelands mest kjente landemerker som Lovund, Træna osv.

Kommunen er en foregangskommune når det gjelder havbruk og laksoppdrett fra 1970 årene. Der er flere fiskemottak og servicebedrifter for fiske og havbruk. Videre gikk turen til blomsterbutikken Ecetera på Herøy. Det var en opplevelse. Tommy Eides butikk er blitt en attraksjon med mye planter og utstillinger. Imponerende! Den må oppleves.

Etter all informasjon var det tid for mat. Vi dro til Seløya med lunsj til den velkjente Augustbrygga hvor fiskesuppe ble servert til oss gjestene fra en humørfyllt vert. Etter lunsj kjørte vi litt på Seløya og fikk bl. a. orientering om at Seløy Kystferie var etablert der. Vi kjørte så videre nordover til Flostad trafikkpunkt med turistinfo. På turen var vi også innom Øksningan før vi tok ferge over til Søvik. På hjemturen var vi innom Grythatten blomsterbutikk i Sandnessjøen. Tilbakemelding fra medlemmene etter turen var at de hadde opplevd en godværstur med mange flotte inntrykk.

Vel framme i Mosjøen takket vi turdeltakerne for laget og ønsket alle en god sommer. Sjåføren fikk ekstra takk for fin kjøring og litt guiding mot slutten av turen på Herøy. Vår guide Karin Fjellheim takket for laget etter Augustbrygga og forlot bussen for privat skyss hjem.

Styret, ved leder Jurid M. Olsen

ELDRERÅDENE - BRUKER VI DEM?

LOP har på siste side i «VI i LOP» en liste over medlemmer i Eldrerådet fra LOP. Som kjent har vi ett råd for eldre, ett for handikappede og en for ungdom og både i kommune og fylke.

Min problemstilling er at vi eldre generelt, og særlig i andel av befolkningen, er dårlig representert i bestemmende organer. Unntaket er ELDRE RÅDENE og spørsmålet mitt er om vi faktisk faktisk bruker disse rådene slik mulighetene er.

Vi skal drive eldrepolitikk, men ikke generell partipolitikk. Vi bør være bevisst på å samarbeide med de to andre utvalgene, det kan være smart i enkelte saker. Det er viktig å fremme egne saker og ikke bare følge opp saker som kommer fra kommune og fylke.

Det er viktig å være klar over saksbehandlingsopplegg i

offentlig etater og at vi ofte er for seint ute i vårt arbeide.

Der er viktig at vi er nøkterne, men samtidig bestemte, og her som ellers også å være forberedt.

Lillehammer har nå to medlemmer fra LOP i lokalt råd og vi prøver å være offensive og blant annet på følgende områder:

- Gatebruksplanen i byen og tilpassing til den eldre befolkningen.

- Egenandelsdebatten og blant annet dette med at tenner og tannpleie er en del av kroppen, og er ikke forskjellig fra for eksempel fotpleie

Per Rasmussen, leder i Lillehammer LOP

MOSS LOP:

Årsmøte og medlemsmøte

Fra venstre: Ragnhild Marie Monsen, styremedlem, Bjørg Eek, kasserer, Turid Bakkerud Nørving, styreleder, Inger-Lise Echoldt og Sonja Jonette Rønneberg, styremedlemmer.

Endelig fikk vi til å arrangere årsmøte og medlemsmøte i LOP-Moss tirsdag 29. juni 2021, og det møtte 24 medlemmer på Moss hotell.

Leder startet medlemsmøtet med diktet «Kroppsforsfall i koronatiden» av Inger Lunder. Anne Lene Kristiansen fra Testsenteret, Moss Kommune informerte deretter om koronasertifikat for «ikke-digitale». Det var aktuell og nyttig lærdom for hele forsamlingen og hun ble takket med en liten oppmerksomhet. Årsmøtet ble deretter gjennomført med vanlige årsmøtesaker. Det har ikke vært mye aktivitet i 2020, men vi rakk to medlemsmøter før Norge stengte ned i mars. Årsmøte fikk vi avholdt i mai, og vi hadde ett medlemsmøte i oktober.

Etter årsmøtesaker og valg av styre ble det servert snitter og wienerbrød før leder orienterte om høstens program så langt vi har oversikt i dag. Vi starter opp 30. august med besøk i Rygge kirke. 20. september blir det medlemsmøte med tema «Leve hele livet», et prosjekt som gjennomføres i hele landet. 23. november skal vi feire vårt utsatte 25-års-jubileum i hovedhuset på Rød Gård på Jeløy.

Vi avsluttet med sangen «Litt gammel» og ønsket hverandre god sommer.

Jurid Nørving, lokallagsleder Moss LOP

Dagstur til Ringebru stavkyrkje, Ringebru prestegard og Dalegudbrands gard på Hundorp

Torsdag den 24. juni 2021 dro 33 Lop-pensjonistar til Ringebru for å oppleve stavkyrkja og prestegarden. Mange har nok vore der før, medan andre fekk eit første, og sers vakkert møte med denne unike staden i dalen. Ein ung omvisar fortalde i grove trekk historia til kyrkja, medan vi satt coronavenleg på annankvar benk og kunne nyte smakfull dekormåling og framifrå treskurd. Så rusla vi opp til prestegarden like ved, på ei høgde med ein storslått hage nedanfor. Prestegarden er ein stiftelse, driven av ivrige dugnadsfolk frå området, og Einar Høistad tok imot oss og baud på rømmevaflar og kaffe. Så vart gruppa delt i to. Ei gruppe følgde Høistad gjennom ei stor og spennande kunstutstilling, som i år omfatta heile 22 kunstnarar, medan den andre gruppa fekk omvisning i den fantastiske hagen, som til dømes har rundt 150 forskjellige sorter roser.

Til slutt gjekk turen til Dalegudbrands gard på Hundorp, der ein svolten gjeng fekk nyte laksemiddag med dessert og kaffe i det spesielle skulerommet, med bilete av Ragnvald Einbu. Rasmus Stauri fortalde levande om tida med folkehøgskulen, som han sjøl hadde barndomsminne frå, og han avslutta med å vise rundt i musédelene på garden. Heile boksamlinga til skulen og mykje anna interessant var samla der. Nok ein sers vellukka tur å takke turkomiéen for!

1000 års-jubiléet for Olav den Heilage sitt møte med Dalegudbrand blir feira denne sommaren, så det er all grunn til å vera vakne om kva som skal skje der utover.

Liv Storbækken, sekretær Gudberandsdalen LOP

Forsinket 25-års jubileum

I INDRE ØSTFOLD LOP

Indre Østfold lokallag hadde årets første møte 2. juni. På grunn av koronapandemien har flere møter blitt avlyst i vinter, så vi hadde mye å ta igjen.

Lokallaget hadde 25 års-jubileum i høst, men måtte avlyse den planlagte feiringen. Jubileet ble derfor markert på møtet 2. juni med billedkavalkade over 25 års aktiviteter.

Leder gjennom hele ti år, fra 2009 til 2018, Randi Frankrig, ble hedret for sin store innsats for foreningen. I hennes tid økte aktiviteten og medlemsmassen betydelig. Hun har vært, og er fortsatt, en stor ressurs for foreningen, blant annet som medlem av Lops helseutvalg og som medlem av eldrerådet i Indre Østfold. Hun ble

derfor tildelt æresmedlemsskap med medalje og diplom.

Etter smittevernreglementert servering og loddsalg, kom det som kanskje var møtets høydepunkt, konsert med Erik Hageler. Han sang sine egne viser, men også kjente sanger fra andre folkekjære artister. Vi ønsker alle en god sommer og håper å komme sterkere tilbake med flere aktiviteter i høsthalvåret.

Åshild Jansen, lokallagsleder

Melankoli-terapi

Tenk at songen av ei lita lerka
kunne kverka—
at synet av ei vakker valmua
kunne trua—
at lukta av huda di
kunne vri—
—min melankoli

Kjell Grude, Kvernaland

(Diktet er hentet fra Grudes diktsamling "Vandringstankar", Alpha Forlag, 2021).

LOP Molde og omegn til KAVLI MOEN GARD I ERESFJORD

Torsdag 6.6. 2021 var me 47 personar som sessa oss i privatbilane ved Krona på Romsdalsmuseet. Målet var Kavli Moen Gard i Eresfjorden, ein dryg time med bil fra Molde.

Ramma for turen kunne ikkje vore betre. Strålende vær, blå himmel, grasgrøne lier og bøar med løvetann og smørblom, snøkleddede fjelltoppar, fossar og elvar med smeltevatn i strie stumar ned fjellssidene, blikkstilte fjord og trærne som var vorte snargrøne etter varmen den siste tida og heggetrær og frukttrær som blømde. Her inne ligg massive fjelltoppar som Skjorta, 1711 m, og Gogsøyra, 1337 m, og litt lengre inne i dalen ligg Eikesdalsvatnet og Mardalsfossen. Elva Eira renn gjennom bygda. Her var laksefiskerane i full gang og stod til livet i den strie elva og svinga flogestengene sine. Sidan me kom til gards til litt ulikt tidspunkt, hadde fleire samla seg på tunet i godværet.

Då me kom til garden, vart me møtt av driftsansvarlig Hans Kristian Hatle, Han ynskte oss velkomen og tok oss med opp i løa. Andre høgda der var gjort om til konferansesal og møterom og for dagen dekt til middag. Hatle fortalde om garden, om fysikaren Fred Kavli, som etter eksamen i fysikk ved NTH i Trondheim i 1955, reiste til Kanada. Me fekk høyre om den målretta karen fra Eresfjord som gjorde karriere både i Kanada og seinare USA. Me fekk høyre om stiftinga og om kva vitskaplege område Kavli hadde vald. Anna kvart år var det utdeling av The Kavli Prize, eit pengebeløp som kan samanliknast med Nobelprisen. På veggen i konferanserommet var det bilete av vinnarane dei siste åra. Me fekk ein kort presentasjon av verksemd og vitskapleg arbeid.

Me fekk innføring i korleis garden er tenkt brukt og korleis den skal drivast i samarbeid med Romsdalsmuseet. Han kunne fortelje at forskerane og nobelprisvinnerane Moser hadde nytta garden og om ei samling i 2020 der May Britt Moser hadde hatt med seg studentar, halde forelesningar og linka seg opp mot universitet i USA. Vellukka. Driftstyraren synte og ein kort lysbilledeserie om hovedpersonen Fred Kavli.

I gangen før ein gjekk inn i konferanserommet, var det bilete av Kavli saman med amerikanske presidentar, mellom anna Reagan og Obama. Dette var noko han hadde gjort i høve valkampar og pengestøtte.

Moen gard dreiv med gardsbruk lenge. Så vart den kjøpt av Fred Kavli. Husa vart gjort om og i fyrstinga tenkt som serverings- og overnattingsstad. Husa er vidare renoverte og gjort om til Kurs- og konferansesenter. I løa er fyrste etasje gjort om til museum. Hovedbygningen har matsal, resepsjon og ein andre etasje med enkelt- og dobbeltrom. Kvart rom har dusj og WC. I begge bygningane har dei eit moderne kjøkken. Ein påbygd del av hovedbygningen har fått møterom og fleire overnattingsrom. Eit nytt våningshus er gjort om til opphaldsrom og overnattingsrom. I det heile var det imponerende kor vel alt ligg til rette for ein vellukka konferansestad.

Etter presentasjonen var det lunsj. Her var menyen gryterett med moskus og hjortekjøtt. Det smakte særst godt, og ville ein kunne ein få påfyll. Det var det fleire som fekk.

Så var det omvisning på garden. Me var innom museet, gjekk gjennom begge etasjane i hovedbygget. Her var det gamle bilete fra gardsliv og daglegliv i Eresfjord. Fleire bøker og gjenstander var samla i bokhyller rundt om. Inntrykk gjorde ein gamal sveivegramafon for 78-plater. Eit klenodium.

Som avslutning fekk driftsstyrar Hatle roser fra lokallagsleiar Bitten Linge. Ho takka for det me vart fortald, det me fekk å eta og det me fekk sjå under omvisninga. Ho ynskte lukke til med utvikling og bruk av konferansestraden. Mange vil få glede av den.

Så vende me heim godt nøgde!

Morten Lera, skrivar

HAR DU FLYTTET?

Husk å si fra til oss
om ny adresse.

Du kan gi beskjed på
tlf. 22 42 22 55
eller e-post: post@lop.no

HJELP NÅR DU TRENGER DET!

Våre spesialrådgivere gir gratis bistand til medlemmene. LOP er eneste pensjonistorganisasjon som gir slik personlig hjelp, i saker man ofte bruker advokat.

Torgeir Pettersen gir bistand/veiledning i alle pensjonssaker som berører medlemmer. Tlf. 909 22 489/ E-post: torgpett@online.no

Birgit Kristensen gir konfidensiell bistand i saker som berører testamenter, arv, skifte og booppgjør. Tlf. 916 06 446 / E-post: skiftevei@live.no

Nå får alle medlemmer av LOP følgende medlemsrabatter hos Brilleland:

- 20% rabatt ved kjøp av komplett brille.
- 10% på kontantkjøp av kontaktlinser.

Slik får du rabatten: Fremvis faktura med medlemsnummer sammen med bilde-legitimasjon for å ta del i medlems-tilbudet. *Betingelser: Tilbudet kan ikke kombineres med andre tilbud og rabatter. Synsprøve 590,- og brilletilpasning 300,- kommer i tillegg.*

brilleland

Høstens program:

Halv pris på kino

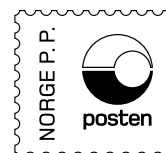
Minst 10 utvalgte kvalitetsfilmer i året

Som medlem i Kinoklubben får du 50% rabatt på ti utvalgte kvalitetsfilmer i året. Medlemskapet kan brukes på over 90 kinoer i Norge. Les mer og meld deg inn på www.kinoklubb.no. Bruk rabattkoden **LOP** ved innmelding, og betal kun kr. 112,- per år!

		5			8		3			15			4		6
	12			14	11	13	2			5					15
9	2	10				1			3	12	16				
		15				16	9				14	8		5	10
2				15	1								5	13	
	9			11				15	8			16		4	
	10		11				12		2	1					
	5				16	2	8		9	14				11	3
13	3				15	5		7	1	16				10	
					10	7		11				3		2	
	7		16			11	13				12			15	
	1	2								3	8				16
1	15		7	3					5	12				11	
					5	4	10			16			15	8	7
16					14				3	11	8	7		12	
10		14			13				6		2			3	

11	16	5	14	10	8	12	3	9	7	15	13	2	4	1	6
8	12	7	4	14	11	13	2	1	10	5	6	9	16	3	15
9	2	10	6	4	5	1	15	8	3	12	16	13	7	14	11
3	13	15	1	6	7	16	9	2	4	11	14	8	12	5	10
2	14	8	3	15	1	4	10	16	6	7	11	12	5	13	9
7	9	12	13	11	6	14	5	15	8	10	3	16	1	4	2
4	10	16	11	7	9	3	12	13	2	1	5	15	14	6	8
6	5	1	15	13	16	2	8	12	9	14	4	7	10	11	3
13	3	11	9	8	15	5	4	7	1	16	2	14	6	10	12
14	8	4	12	16	10	7	1	11	13	6	15	3	9	2	5
5	7	6	16	2	3	11	13	10	14	9	12	4	8	15	1
15	1	2	10	9	12	6	14	4	5	3	8	11	13	7	16
1	15	13	7	3	2	8	16	5	12	4	10	6	11	9	14
12	6	3	2	5	4	10	11	14	16	13	9	1	15	8	7
16	4	9	5	1	14	15	6	3	11	8	7	10	2	12	13
10	11	14	8	12	13	9	7	6	15	2	1	5	3	16	4

RETURADRESSE:
LOP, ØVRE VOLLGATE 11, 0158 OSLO

LOKALLAGENE I LOP

INNLANDET

Gjøvik og omland
Kjell Melleberg

482 88 924 kaabeem@online.no

Gudbrandsdal
Birgit Dyrset

991 07 960 birglody@gmail.com

Lillehammer og omland
Per Rasmussen

995 07 051 prasmus@online.no

Glåmdal
Guro Tukan

951 49 285 gj.tukun@gmail.com

MØRE OG ROMSDAL
Kristiansund

Tor Larsen 952 04 579 tl1013@online.no

Molde og omegn
Bitten Linge

986 77 584 bitten.l@online.no

NORDLAND
Midt-Helgeland

Turid Mæhre Olsen 924 56 568 turid.arna.olsen@hotmail.com

Rana
Kitty Neeraas

926 18 598 kitneeru@hotmail.com

Vesterålen
Alf Natland

974 38 206 alf.natland@vkbb.no

Vågan
Reidun Karjalainen

905 86 174 reidun.m.h.karjalainen@gmail.com

Indre Salten
Petter Kristiansen

916 95 061 petterk2@start.no

OSLO
Oslo
Turid Frimo

470 26 939 tfrimo@epostkasse.no

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Lillian Svendsen 906 51 877 lillian.m.svendsen@gmail.com

PRESTEFORENINGEN

Astrid Bjellebø Bayegan 909 29 047 astrid.bayegan@gmail.com

ROGALAND

Rogaland Sør
Björg Brekke Sørskog 906 69 184 bjorg.brekke.sorskog@kleppnett.no

TROMS OG FINNMARK

Tromsø
Arvid Tangen 911 94 801 artang@online.no

Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet
Sylvia Labugt 901 03 958 sylvia.labugt@gmail.com

TRØNDELAG
Trondheim

Terje Osnes 465 02 507 terje.osnes@ntebb.no

VESTFOLD OG TELEMAR

Telemark
Turid Schüller Sølland 959 60 807 tu.sc.so@gmail.com

Larvik
Odd Bjarne Johansen 913 99 944 oddbj@online.no

Sandefjord
Liv Dverdal Jansen 922 10 617 liv.dverdal.jansen@sandefjordbredband.net

Tønsberg
Ellen Berit Strand 975 10 973 ellenbst@gmail.com

VESTLAND
Bergen og omland
Johnny Eide 413 05 375eidejohnny@gmail.com

Voss og omland
Ragnhild Mølster Lidal 901 18 013 ragnhildlidal@gmail.com

VIKEN
Bærumsforeningen
Ragna Berget Jørgensen 977 56 144 rbergetj@online.no

Romerike
Jon Bekkevold 920 50 452 jonn-bekkevold@hotmail.com

Kongsberg
Ellinor Nygård 456 03 467

Indre Østfold
Åshild Tangen 917 05 611 ashildtangen@gmail.com

Moss
Turid Bakkerud Nørving 952 31 299 turinoe@online.no

Sarpsborg
Ellen-Marie Mikkelsen 908 20 480 ellen-mm@online.no